

ШИИТА, ИИИИЪ ИИИ ЛИТЕРАТУРЪ.

№. 45 ии 46.

СЪМБЪТЪ, 22. НОЕМБРЕ.

1852.

„MINUNELE NATUREI

конверсації аспра деосевителор обжете интересанте дин штиинделе патъраде, фикикъ, хемивъ ши астрономитъ, комиссе де Исалиѣ Бараш. Dr. de medicină ши хирургии дн Крајова 1850.“

КОНВЕРСАЦІА ІХ.

Деспре инстинктеле анімалелор.

Карактеръла че деосевенте лъкръриле продъсе prin instinctă анімалелор дин челе продъсе prin judecătoare ла оамениѣ, есте къ, челе дин-тъи не сунт резултатъла вр'зней имитациѣ саѣ експериенциѣ (каре отъла къшигитъ prin лъвъдътърѣ), ши сунт зрмате тот-деазна дитр'зи кин неѣинд сьпъс ла вр'о перфекциѣ, ниѣ ешиге prin вр'о сокотелъ де преверде, саѣ де фолосиндъ. Инстинктъла есте о импъзиѣ (dndempare) оарвъ, prin каре патъра сілеште анімалеле а лъкра дитр'зи кин хотържт. Лъкръриле оменештѣ дин-потривъ, ешинд prin judecătoare, сунт резултате д'о жьдекатъ ши д'алецере словодъ де воинда поастрѣ, дар не д'о dndempare оарвъ. Іатъ зи ексемплъ ал зней лъкрър шоарте сімпле, дар шоарте крѣоасъ, каре негрешит есте продъсъ prin instinctă че патъра а държит анімалелор ка зи фел де къльзъз сизрѣ а ле петрече prin дръмъла виѣей лор: поате съ номеним аичѣ о фантъ овсерватъ ла пѣи де раде скопѣи prin гъинъ. Ачесте раде трѣинд дитрѣвнъ къ пѣи де гъинъ, п'а възът ниѣ-одатъ днкъ алтъ пасере ка съ ле самене, ши ниѣ сунт лъвъдате де нименѣ; къ тоате ачестеа, ла чеа динтъи оказіе гъсінд вр'зи лак, се арънкъ дитрѣвнъла дитрѣвнъ къ пльчере, не кънд клошка се ваіетъ не тарцине, де фрикъ ка съ не се прѣльдеаскъ. Алте асеменеа ексемпле сунт лъкръриле алвинелор, а кърора къдѣре не аратъ о регъларитате адмірабилъ; къ тоате ачестеа, неавнд ниѣ-одатъ вр'зи лъвъдътор, дн потривъ ка

кънд с'ар фѣ пѣскът архітекторѣ, се апъкъ де ачесте деликатъ къдѣре лодатъ дъпъ вантереа лор. Дин ценерациѣ дн ценерациѣ зрмеазъ тот ачелъ къдѣре фъръ съ ѣе сьпъс ла вр'о перфекциѣ, ши нелъсжидъсъ д'а не лъкра кѣр ла дитрѣвнъриле дн каре ачесте къдѣрѣ сунт де дрисо пентрѣ фолосел лор. Prin зрмате не пѣтем сокотѣ ачесте лъкрърѣ ка кънд ар фѣ ешиг дитр'о рефлексе дитрѣвнъшоаре, прекъм ла поѣ оамениѣ, ни сунт лъкръриле инстинктелор.

Инстинктеле анімалелор се осевескъ дъпъ ачелъ ачелор оинде, ши сунт зи обіект шоарте интересант де оудіе пентрѣ философи, прекъм ши пентрѣ патъралитѣ. Ка съ къшоаштем тоате ачесте инстинкте деосевите, тревъла съ не дитрѣвнъ аичѣ аспра історіей тѣтърор анімалелор; дар неавнд аичѣ лок дн ачестъ звражѣ пентрѣ зи асеменеа стъдѣ, де ачелъ о съ не тѣрциним а поменѣ дитрѣвнъселе къте-ва пѣшаѣ дин челе маѣ пѣдѣ вредниче де днсемнат. Аша вор аваа лекторѣи поитрѣ чел пѣцин о ідеѣ аспра ачелор тіракълоасе фенотене каре не аратъ judecătoare дивинъ рѣсвитоаре prin лъкръриле ачелор креатѣрѣ але еѣ, ши дналдъ ініма поастрѣ зшлѣдъне д'зи sentiment релициос кътре Атот-изтерникъла, акърѣи манифестандіе есте глоріа патрѣи.

Челе де кънетене лъкрърѣ инстинктивѣ ле пѣтем дитрѣвнѣи дн треѣ класе, дъпъ че еле ачѣрнъ де пѣстрареа неашълаѣ, саѣ де пѣстрареа individълаѣ (persoanel) орѣ де реладіе дитре челе дин зрмъ къ алте анімале саѣ де социалитате, —

Сунт инстинктеле дате дин маъна патрѣи анімалелор пентрѣ асизрареа зней пѣтрѣрѣ а лор, прекъм ши пентрѣ пѣзіреа лор де фелзрѣимѣ де прічинѣи прѣльдітоаре каре ле диконжоарѣ иретѣтіндеа. Аичѣ пѣтем поменѣ маѣ дитрѣвнѣи днсеа д'а се хрѣни пѣшаѣ де деосевите сьвѣстінде. Чеа

mai mare parte a animalelor аѣ ачеастѣ фѣре, ши ла кѣтева дѣн трѣнселе ачест инстинкт есте аѣхт де пѣтерник, дѣкѣт ле vedem лепѣдѣнд тот фелѣ де хранѣ, шѣрѣнд кѣар де фоаме, дака нѣ ле дѣн храна лор предестѣнатѣ де патѣрѣ. Ънеле тѣ-пѣжкѣ карне, алтеле се хрѣнеск кѣ вегетале, ши дѣтре челе дѣн зрѣт сѣнт мѣлте каре се дѣн пѣ-май кѣ фоїле сѣѣ поамеле deosebitelor plante, рѣжѣнд невѣгѣтоаре де сѣамѣ ла орѣ-че алт фел де хранѣ. Іарѣши vedem кѣ знеле дѣн animale скѣмѣтѣ prin instinct felul hranei lor дѣн deosebiterea desvoltatei trѣnzatei дѣн deosebite epoce а ле виѣдеї лор.

Ана vedem кѣ вроаштеле ши вротѣ чеїї (grosniiles) каре се хрѣнеск кѣ матеріе вегеталѣ (plantivore) кѣнд сѣнт дѣн pozitie de tetar (adeckъ ви фел де ларвѣ, кѣнд ле лѣнеск пѣчоареле ши алте desvoltate ale organelor trѣnzatei); ши ачесте animale се фак тѣжкѣтоаре де карне (карнѣворе) дѣн че аѣ ажѣнс дѣн стареа desvoltatei дѣнтрѣї а organelor trѣnzatei. Алте insecte дѣн потрѣвѣ сѣнт тѣжкѣтоаре де карне дѣн стареа де ларвѣ, ши plantivore дѣн стареа де desvoltarea perfectѣ.

Патѣреа сѣнзѣриор, май кѣ сѣамѣ сѣнзѣриор де vedere, де азѣре ши де мѣрос, сѣнт де овште фоарте desvoltate ла animalele карнѣворе, фѣнд кѣ ачесте animale трѣеск дѣнтр'о неконтенѣтѣ врѣж-тѣшиѣ кѣ алте фѣнѣе виї не каре еле трѣвѣе сѣ ле вѣрѣаскѣ ка сѣ се хрѣнеаскѣ дѣн карнеа лор; prin зрѣтаре аѣ трѣвѣнѣдѣ а сѣмѣї прѣда лор де департе prin vedere, азѣре, сѣѣ мѣрос. Дар сѣнт знеле дѣнтрѣнселе каре аѣ прѣимѣт дѣн тѣжѣа патѣреї шиште инстинкте deosebite, каре дѣлеснеск хрѣнѣреа лор дѣнтр'ѣн кѣн фоарте кѣрѣос.

Ана гѣсѣн зѣ асемеѣа инстинкт deosebit ла ларва знѣї шиѣї insecte дѣн неамѣа фѣлѣтрѣиор каре се кѣамѣ фѣрмѣлион. Ел есте хотѣрѣжѣтѣ а се хрѣнѣ кѣ фѣрѣнѣї ши кѣ алте insecte дѣн каре сѣде змежеала лор; дар ачеастѣ ларвѣ пѣпѣтѣнд а се шишка месне дѣн лок, трѣвѣа сѣ тоарѣ де фоаме, дакѣ патѣра нѣї ар фѣ дѣсфлат зѣ инстинкт, prin каре дѣнї прѣнде прѣда дѣнтр'ѣн кѣн фоарте inveniос; адекѣ еа сѣпѣ дѣн пѣсѣнѣлѣчел тѣрѣнт о гѣзрѣ дѣн фортѣ де пѣлѣнѣ; не зрѣт се шѣгѣлѣ дѣн фѣндѣл ачестѣї гѣзрѣ вѣнтѣнѣнд кѣ рѣвдаре пѣлѣ ва кѣдеа вр'ѣн insect дѣн ачестѣ шѣкѣ прѣ-пѣстѣе каре еа а фѣлѣт'о.

Дар дѣнѣнѣнѣндѣсѣ на жѣртѣа дѣнѣ кѣдереа еї кѣтѣнд сѣ скѣне, атѣнѣї ларва о ѣнѣѣшѣте

prin воавеле де пѣсѣн каре ле арѣжкѣ не еа. Кѣнѣл кѣ каре зѣ фѣрмѣлион сѣпѣ поменѣга гѣзрѣ есте іарѣшиї кѣрѣос. Дѣнѣ че а екзѣмѣнат пѣтѣнѣтѣл зѣнде voia с'о факѣ, дѣчѣе а дѣсѣмна зѣ черѣ каре се ва потрѣвѣ кѣ тѣрѣнеа інтрѣреї пѣлѣнѣї; не зрѣт пѣнѣндѣсѣ дѣнѣнтрѣл ачестѣї черѣ ши дѣ-трѣвѣнѣнѣнд зѣна дѣн лавеле сѣле ка о сѣпѣ, дѣчѣе а сѣна пѣнѣнд тот дѣн ачеастѣ време о кѣтѣнѣме де пѣсѣн асѣпра кѣнѣлѣї еї, ши прѣнтр'о сѣзѣкѣре арѣжкѣ ачеастѣ грѣстѣте афарѣ ла марѣнеа чер-кѣлѣї дѣнтр'о депѣртаре де кѣтева деѣете, тот зрѣ-тѣнд а лѣвра дѣнтр'ачест кѣн, дѣнѣртѣнѣндѣсѣ дѣнпрѣ-жѣрѣл гѣзрѣї пѣжѣ кѣнд о ісѣрѣвѣшѣте. Кѣнд гроапа есте гѣта, арѣ доѣ деѣете ши жѣтѣтѣте дѣн diameter ши апроапе зѣ деѣет дѣн адѣнѣїте, дар дакѣ вѣрта ачестѣї пѣлѣнѣї се стрѣкѣ prin орѣ-че дѣнѣнѣнѣлѣре, май кѣ сѣамѣ (ка totdeauna) дѣнѣ кѣдереа зѣнѣї insect, атѣнѣї фѣрмѣлионѣ се грѣ-вѣшѣте а о дреѣе. Кѣнд сѣпѣнд, дѣн дѣнѣнѣлѣре, ва да несте вр'о пѣатрѣ ши паркѣ ар шѣї кѣ а-чѣаста ва стрѣка тот скопѣл еї, атѣнѣї се апѣкѣ кѣ сѣїнѣндѣ д'а се дѣкѣрѣлѣ кѣ ачѣастѣ пѣатрѣ спре а о пѣтеа арѣжѣа департе афарѣ дѣн черѣлѣ пѣл-нѣї еї. Апої неѣїнд дѣн старе д'а ажѣнѣе ла ачѣст рѣзѣлат, пѣрѣсѣнѣте ачѣастѣ лѣкѣрѣе дѣчѣенѣтѣ пѣдѣстоїнѣлѣ, ши дѣчѣе дѣнтр'аат лок май фоло-сѣторѣї пѣнтрѣ скопѣл еї.

Дѣспре пѣнѣа пѣїанѣнѣнѣлѣї, каре ши еа есте о асемеѣа кѣрѣсѣ, ам ворѣт май сѣс; ши есте фоарте кѣрѣос, кѣ пѣїанѣнѣнѣлѣ скѣмѣтѣ фелѣлѣ деѣ-тѣреї сѣле дѣнѣ фелѣлѣ insecteї ши мѣшѣтѣї каре ва прѣнде. Сѣнт ши алѣї пѣїанѣнѣї каре дѣн лок д'а фѣче пѣнѣлѣ, дѣнѣнѣнѣрѣ кѣ аѣа лор прѣда, спре а о попѣрѣ ка сѣ нѣ сѣ аперѣ не кѣнд ел о пѣшѣкѣ кѣ мѣшѣкѣтѣра лѣї венѣнатѣ.

Сѣнт іарѣшиї зѣ фел де пѣнѣтї (l'archer), че лѣкѣеск дѣн рѣжѣл гапѣгѣ (dѣн india orientalѣ) каре сѣнт хотѣрѣжѣї де патѣрѣ а се хрѣнѣ де insecte; дар пѣнѣтѣнд але гонѣ, аѣ мѣшѣтѣнѣг а арѣжѣа шиште шѣкѣтѣрѣї де анѣ не ачѣастѣ insectѣ каре се дѣне не плантеле апоасе, ка сѣ казѣ дѣн апѣ пѣн-трѣ фолосѣл стотѣхѣлѣї лор ши еї сѣнт атѣтѣа де дѣнѣнѣнѣнѣтѣї ла ачѣст фел де вѣнѣт, дѣн кѣт прѣа рѣр се дѣнѣнѣнѣлѣ сѣ ле скѣне тѣкар ши ла о депѣртаре де май мѣлте пѣчоаре.

Мѣлте animale каре трѣеск о вѣаѣ стѣтор-пѣкѣ, адекѣ нескѣмѣнѣнд лѣзѣнѣнда лор, ши prin ар-жѣре пѣгѣсѣнд іарѣа хранѣ трѣвѣнѣнѣоасѣ, аѣ де ла патѣрѣ зѣ овѣнѣїї инстинктѣа д'а стрѣнѣе не вѣрѣ прѣвѣїзіе ш'а о пѣстра зѣне пѣнтрѣ іарѣ.

Веве́рца дин пьдърї (les Escureuills) не дъ зн екземпъз д'зн асеменеа инстинкт. Ачесте миці анімале пьдъгате ши виї, стръжг провизіе де алне, де пьчї ши де мьдале ши ле аскьнд дн маї шьлте гръмезі токмаї ка магазіле, пьндъ-ле дн копачї гьвоші, ши іарна ла време де тревьндъ ле гь-сеск фоарте лесне, тькар къ сьнт аконеріте де зьнааь.

Ън алт анімал къ дьдце (mamifere), каре лъ-квеште дн сиверіа ши се кьамъ lagomis pica, а-вьнд тьлатъ асемьпаре къ епърїі алыї аї поитрїї, аре зн инстинкт де стръндере тьлт маї днсетнат. Ел нъ пьмаї къ стръндце вара провизіе пентрѣ іарнѣ каре есте фоарте лънгъ дн ачаестъ клѣмъ фоарте фрігьроасъ, дар ел фаче днтокмаї ка арен-дашїі поитрї; адїкъ : гоатъ вара іарна чеа маї възъ ши маї верде дин кьмп о днгінде ка с'о гь-сече ла соаре ши фаче гръмезі токмаї ка мїчіле вьлї де фьд, ле пьне дн локьрїле знде нъ поате съ фїе атїнсе де плоае ши де пїнсоаре, не зрїмъ де дескьгьл фїе-кьреїа дїнтр'ачесте магазїї днїі сапъ зн дръм не сьнт пьшжг прїн каре поате дн тот тїмпьл визїта магазїле лъї де провизіе ши скоате д'а коло челе де тревьндъ. Асеменеа ши алыї-пеле де каре ам ворьїт ла алт лок маї тьлт, аъ ачест инстинкт де стръндереа хрьнїї ши провизїеї, адїкъ мїере де варъ пентрѣ іарнѣ, днтр'зн кїп тьлт маї фьтмос. Ын алт фел де инстинкт че аре реладїе тот къ пьстрареа вїедеї персоаналеа ані-малелор, есте ачела каре дї днпїндце а кльдї лъ-квїнделе тревьндьоасе челе маї компекте; кїар ши не чеї тїнерї дїн тръншїї, къ тоате къ пьдъ възт пїчї-одатъ ла алцїї о асеменеа лъкпаре.

Дн ачест кїп се фаче гьнд акъ (veg a soie) днфьшьраре (Гогоашъ і cocou) прїн пїште аде че ел ласъ дїн гьрѣ, зн фел де сьпът дн каре ел рьшжне пьнъ с'а днпїнїт скїмьврїле органїче (метеморфозе), фькьндъ-се фьлтърї, прекьм па-твѣра а хотьржт пентрѣ джсєл, кьм vom vedea маї ла вале.

Тот прїн ачест инстинкт днїі кльдеште ам-стер (зн анімал дїн Еуропа сетьпътор къ шоаре-чїї) лъквїнда са. Ачаестъ лъквїндъ сьвпътжн-теаскь, аре ка зн фел де сьлї къ доъ ешїрї! зна мергьнд дн кьрмезіші ши зна мергьнд дрепт дн сьс. Прїн чеа дїн тьїа арьнкъ ел пьтжнгл ши гьвоїл дїн локвїндъ, дар а доа ешїре дї сьжжаште пентрѣ інтраре ши ешїреа са. Дьпъ еле, се аоль маї тьлате гьврї рьтвде, ка кьнд ар фї пїште одьї каре се deokid зна кьтре алта. Днтр'зна дїн ачесте

кьсьдце се аоль зн пат, аконерїт де іарнѣ проа-сїнътъ, аїчї се одїхнеште амстер, дар челе-лапте кьсьдце сьжжеск дрепт магазїї пентрѣ провизїа каре прегьтенїте ел дн тьаре кьтвдїте. Де алте пїште асеменеа лъкьрїї архїтектонїче (де кьлдърї) ла анімалеле мамїфере о сь ворьїт маї ла вале.

Дар ши ла інсекте се vede зн пьтър тьаре де операдїї инстинктивне пентрѣ констрькціяе (фачере) кльдїрїї лъквїнделор лор. Дн гръдїнї гьсїм д'а-снѣра фолор де лїїан ши де арренїї пїште кьївьрї алъе а вьелор omizi (chenille), каре сьнт аькьтвїте прїн кьсьтвѣра фолор фькьте сьл. Кїар гогоашїі дѣ черївїле, нъ сьнт алт чева денжт пїште кьївьрї але знеї omizi де фьлтърї фькьте не фолїе де сгьжар де зн neam deosebit.

Молїа (la teigne) каре се дїн дн постав чнїл стрїкъ, есте асеменеа о omїдъ а зьнї фьлтьре алы ка ардїнтъл (дар ѣжт де мїк джжт дн vedem пьмаї прїн мїкроскоп), каре сапъ пїште каналърї дн гроеїтеа поставьлї; апої, ши есте зн лъкръ кьрїос, къ нжнд omїда а крескьт тьлт, прїн зр-таре каналъл с'а днгьветат, арвнчї дн деспїкъ ши 'л лърцеште, пьнд аколо зн петек нвоѣ дїн феделе поставьлї че 'л а рос.

Алте анімале, апронїндъ-се іарна (дн клѣмеле фрігьроасе) кадѣ днтр'зн сомп аджк (асоїація) дн каре рьтжн пьнъ ла прїтвварь : прекьм тьор-твте, зн фел де шоаречї че сь гьсеск дн тьндїї алїлор. Ачесте анімале нъ пьмаї къ ши аречъ-теск вара провизїа, о лъквїндъ сїгьрѣ ш'зн пат тоале пентрѣ іарнѣ, дар днїі асгьн ши інтрареа лъквїнделор лор, ка сь нъ інтре фрігьл іарна, ка кьнд ар преведеа къ еї нъ вор авеа тревьндъ а ешї д'аколо пьнъ дн прїтвварь.

ТРАКТАТ ДЕ АКЕРМАН.

(О р а ш д н Б е с а р а в і а.)

(Ђрмаре.)

Тактат де паче, днкеїат ла аьл 1826 Сеп-темьрїе 25., дн зїмеле Днператълїї Нїколае I. ши Сьлтанълї Махмьт, днтре Днпалтеле Лор Кьрдї Отоманъ чнї Рьсеаскь прїн Пленїпотендїї Лор Сеїд Мехмед-Хадї-Ефендї ши Графъл Мїхаїл Воронцов, днгьрїтор ачелъї де ла Бькьрештї дїн аьл 1212 Маїѣ 16. ши пентрѣ Прїндїпателе, ал Вала-хїеї ши Молдавїеї, аьдогьндъсе дн трънєл зр-твѣторъл осевїт Акт атїнгьтор де ачесте Прїн-дїпате :

deputația de Boerți, și pot să ocupе службе а ле Църѣи, și сѣ фие алушї de Domnї.

8-леа. Ла дѣлѣтеле де скоатере, саѣ де вѣнѣ вое лепѣдаре, орї тоарте а Domnїлѣи, кѣр-тѣреа Принципалѣи пѣнѣ ла орѣдѣреа зѣм-лѣлѣи лѣи, се ва дѣкредѣнда Каѣмакѣилор орѣ-дѣнїї de Divanѣ ачелѣи Принципат.

9-леа. Принцип Хатїшерѣфѣл (порѣнкѣ сѣлѣнѣ искѣлїтѣ де дѣсѣнїи Имперѣлѣи) де ла анѣл 1802 с'а порѣнчїт а се десѣиїнда дѣлѣїле иї алте хавале-ле дѣтрѣдѣсе де ла анѣл 1198 (1783).

Дрент ачѣеа Domnїї дїспрезѣнѣ кѣ Боерїи Дї-ванѣлор аѣ сѣ орѣдѣнїаскѣ иї сѣ хотѣраскѣ а-нѣлеле дѣлѣїи иї хавалеле а ле Валахїѣи иї Мол-давїѣи, лѣлѣнд де темѣїш дїспозїїїле Хатї-шерѣфѣ-лѣи дїн анѣл 1802. Domnїї нїчї дѣтр' зн кїн сѣ нѣ иї дѣлѣнїаскѣ лорѣнїи чѣеа маї мїкѣ аватере дїнѣтр' ачѣст принцип (темѣїш). Еї сѣнѣт даторї сѣ прїїтеаскѣ кѣ лѣаре а мїнѣте иї чїнѣте Нотеле Со-лѣлѣи Имперѣтѣнїї Сале Мѣрїрї, прекум иї Но-теле че се вор да дѣне порѣнка лѣи де кѣтре Кон-сѣлатѣрїле Рѣсѣнїї атѣт дѣн прївїнѣа ачѣаста, кѣт иї де а се пѣзї алте прївїлеѣїзрї иї дрѣнтѣрї а ле ачѣстор Цѣрї, іар маї вѣртѣс пѣнѣтрѣ чѣеа че се атїнѣе де наза дѣнѣорїлор иї а хотѣрѣлор ек-спѣсе прїнѣтр' ачѣст Акт.

10-леа. Domnїї прїн дѣделѣцере кѣ Дїванѣ-рїле лор вор орѣдѣнї дѣн фїе-каре Принципат нѣ-тѣрѣл Бешлїлор потрївїт кѣ нѣтѣрѣл чѣлор че аѣ фѣст пѣнѣ ла анѣл 1821. Ачѣст нѣтѣр хотѣрѣн-дѣсе о даѣт пѣнѣтрѣ тот д'азна, сѣнѣт нїчї зн фѣл де прїчїнїре нѣ маї поате фї дѣнѣлїт, афарѣ нѣмаї кѣлѣнд се ва тѣсї де кѣвїнѣцѣ де амбеле пѣрѣдї вре о неанѣратѣ дѣнѣтрѣ ачѣастѣ тѣре тре-вїнѣцѣ; де сїне дѣсѣ се дѣделѣце, кѣ ачѣастѣ трѣнѣ де Бешлїи ва фї алѣтѣвїгѣ иї дѣноктїтѣ тот не ачѣл принцип, прекум а фѣст иї маї нїнѣте де тѣрѣвѣрїле дїн анѣл 1821; иї кѣ Агалїле (шефї) лор сѣ фїе алушї иї орѣдѣнїї дѣне ачѣеанїи ор-ѣдѣнїаскѣ, ка иї пѣнѣ ла зїса маї сѣс време; иї дѣн сѣлѣнїт Агалїле иї Бешлїи нѣ вор окѣна алте слѣлѣе, де кѣт ачѣле, пѣнѣтрѣ каре еї сѣнѣт орѣн-дѣнїї дїнѣтр' зн дѣчѣнѣт, нїчї аѣ а се амѣстѣка дѣн тре-вїле Цѣрїи, нїчї а иї дѣсѣнїи дрѣнт а лѣвѣра дѣн вре зн алт кїп.

11-леа. Пѣлѣнѣтѣрїле лѣате дїн Валахїа де четѣдїле : Брѣла, Цїрѣїш, иї Тѣрѣл, прекум иї дѣн парѣеа де дїнокѣла а рѣлѣлї Олтѣ, се вор ре-лѣтоарче прѣпрїѣтарїлор лор; пѣнѣтрѣ каре се ва

иї пѣне сорок дѣн фѣртѣнѣрїле че аѣ сѣ се сло-воазѣ дѣнѣтрѣ ачѣаста кѣтре чїне се кѣвїне.

12-леа. Боерїи дїн Валахїа иї Молдавїа, карїи нѣмаї дїн прїчїна дѣлѣнїлѣтелор нѣ де мѣлѣт тѣр-вѣрѣрї дїнї лѣсасѣрѣ Патрїа, пот а се дѣнѣтоарче дѣнѣтр' жѣса словѣд, фѣрѣ а фї сѣнѣвѣрѣдї нїчї дѣнѣтр' зн кїп де чїне-ва, иї се вор вѣлѣвѣра кѣ десѣлѣнї-шїре де тоате прївїлеѣїзрїле иї дрѣнтѣрїле лор, кѣт иї де прѣпрїѣтѣдїле иї де орї че дрѣнтѣ а лор лѣере.

13-леа. Имѣлѣла Поартѣ лѣлѣнд дѣн вѣгаре де сѣатѣ непорѣчїрїле че аѣ сѣфѣрїт Валахїа иї Молдавїа дїн прїчїна тѣрѣвѣрїлор чѣлор дїн зрѣнѣ, хѣрѣзѣнѣте ачѣстор доѣ Принципѣте не дої ані сѣлѣ-тїреа де дѣлѣїле иї хавалеле, че сѣнѣт даѣтоаре еле а рѣспѣнѣде ла Стрѣлѣчїта Поартѣ; іар дѣне трѣчѣреа зїнїлор ані де сѣлѣтїре, се вор рѣспѣнѣде ачѣсте дѣлѣїи иї хавалеле потрївїт кѣ амѣлѣнї-тѣрїле Хатїшерѣфѣрїлор дїн анѣл 1802, иї нїчї дѣ-нѣтр' зн кїп нѣ вор нѣтеа фї дѣнѣлїтѣ.

14-леа. Имѣлѣла Поартѣ асѣменеа дѣрѣшѣте лѣлѣвїторїлор ачѣстор доѣ Принципѣте дрѣнт, де а се негѣдѣторї кѣ тоате прѣдѣкѣтеле иї індѣстрїа Цѣрїи лор; еї пот сѣ иї ле кѣвѣте прекум вор вої, кѣ ачѣле дѣсѣ нѣмаї мѣрѣнїрї, не каре десѣре о парѣе ле чер аналеле кѣвенїте де ла дѣнїи орѣн-дѣлѣи де прѣвїзїе а овїекѣтелор (лѣлѣрѣлор) де вїаѣцѣ; пѣнѣтрѣ кѣ Цара лор, кѣт ам зїче, есте жїтїнїца Стрѣлѣчїтѣи Порѣдї, іар десѣре алѣа тѣ-сѣрїле трѣвѣнїчѣоасе пѣнѣтрѣ дѣнѣстѣлѣреа кїар а Принципѣтелор. Тоате дѣноктїрїле копрїнѣсе дѣн Хатїшерѣфѣл дїн анѣл 1802 вор абеа деплїнѣ нѣ-тѣре, иї се вор пѣзї де акѣт дѣнїнѣте кѣ дѣнок-маї ексактїтѣте дѣн прївїнѣа ачѣстор орѣнѣлѣл де прѣвїзїе иї десѣлѣнїтѣ дѣнѣстѣлѣрї пѣнѣтрѣ дѣн-селе дѣнѣ прѣдѣрїле че сѣнѣт дѣн фїїнѣцѣ, дѣне каре трѣвѣсе сѣ се деа пѣнѣтрѣ дѣнѣселе плаѣта, иї каре ла дѣлѣнїлѣре де прїгонїре се хотѣрѣск де Дї-ванѣл фїе-кѣрѣлїа Принципат.

15-леа. Боерїи сѣнѣт даторї а дѣнѣплїнїи по-рѣнчїле Domnїлор, иї а нѣ ешї дїн хотѣреле де-сѣлѣнїтѣи лор кѣтре дѣнїи сѣлѣнѣре. Domnїлѣ іарѣнїи нѣ ва нѣтеа сѣ сѣнѣре не Боерїи дѣн нѣтѣре де ла сїне, саѣ сѣ иї сѣнѣсе ла пѣдѣнѣсе, не каре еї нѣ вор фї мѣрѣтѣлѣнд фѣрѣ вре о вїнѣ а лор доѣ-дїтѣ кѣрат. Боерїи нѣ вор фї дѣнѣтр' алт кїп сѣнѣнїи ла пѣдѣанѣсѣ, де кѣт дѣне о жѣдекатѣ потрївїтѣ кѣ прѣвїлеле иї овїѣїзрїле пѣлѣнїтѣлѣи.

16-леа. Кѣ тѣрѣвѣрїле дїн зрѣнѣ дѣлѣнї-плѣте дѣн Валахїа иї Молдавїа с'а стрѣлѣчїнат вѣнѣ-

оржидіалъ дн тѣлте ратѣрї де фoарте таре град а ле кърмѣреї дн пѣвтрѣ. Деї снѣ даторї Domnii днпревнъ кѣ Диванѣрїле лор сѣ іа фѣрѣ чеа маї мїкѣ, днѣрѣере тѣсѣрїле челе тревѣнчоасе спре днѣвѣнѣтѣдїреа позіціеї Прінціпате лор днкредіпдате днгрїжїреї лор. Днѣтрѣачесте тѣсѣрї се ва алѣтѣвї зп Регѣламент деперал пентрѣ фїе-каре Прінціпат, каре фѣрѣ зѣбавѣ се ва пѣне дн лѣвраре.

17-леа. Тоаре челедалте дренѣтрї шї прївілегїзрї але Прінціпате лор Валахіеї шї Молдавіеї, кѣт шї тоате днпозїціле Хатїшерїфѣрїлор атнпгѣтоаре де ачесте Прінціпате, аї сѣ фїе фѣрѣ стрѣмѣтаре пѣзїте шї днѣвте днѣтрѣ тоате кѣте пѣ с'аї десѣїндат прн ачест Акт.

Де ачееа ної снѣт-їскѣлїдї Пленїпотендї аї Мѣрїреї Сале Днператѣлѣ шї Падїшахлѣї а тоатѣ Рѣсїа, дн пѣтереа днпалте лор Пленїпотендїї че нї с'а дат кѣ днцелеледереа пленїпотендїлор Днпалтеї Пордї Отомане, ам хотѣрѣт шї ам днкеїат Kondїціле маї сѣ арѣтате дѣне Артікола аа III. *) дн Конвендіа (днвоїреа) де онт Артіколе, їскѣлїгѣ де Ної шї Пленїпотендїї Отоманї ла тратадїле де ла Акерман спре деслѣшїре шї реднѣтрїре а Трактатѣлѣ де ла Бѣкрештї.

*) Ачест ал треїлеа Артікол дн конвендіе снѣт аша: „Трактателе шї Автеле атнпгѣтоаре де дренѣтрїле шї прївілегїзрїле, де каре аї сѣ се вѣкрѣ Прінціпателе Валахіеї шї Молдавіеї, снѣт днѣтрїге прн осевїтѣ кондіціе а Артіколаї а V. (ал чнпїлеа) дн Трактатѣ де Бѣкрештї. Дренѣ ачееа Днпалта Ноартѣ се дндатореазѣ фортал а пѣзї ла орїче днпрежѣраре ачесте дренѣтрї шї прївілегїзрї, днделнїнїд кѣ скѣпнїтате тоате Кондіціле експѣсе пентрѣ днсселе дн Трактате шї алте Акте. Еа се фѣгѣдѣеште ка сѣ преанноїаскѣ дн кѣрѣре де тасе лѣнї дѣне ратїфікадіа ачестїї Конвендії Хатї-шерїфѣрїле дн аял 1802, прн каре ачесте деосевїте дренѣтрї хѣрѣзїте Валахіеї шї Молдавіеї снѣт лѣмѣрїте шї днѣтрїте. Афарѣ де ачееа атѣт пентрѣ непорочїрїле че пѣ де пѣлѣт аї чернат локїторїї ачестор Дѣрї, кѣт шї пентрѣ кѣ с'аз алес де Domnii ачестор доѣ Прінціпате Боерїї дн Валахіа шї Молдавіа, каре шї Кѣртеа Рѣсеаскѣ Днперѣтеаскѣ прїемеште, акѣт амбеле днпѣчївїтоаре пѣрѣдї, адїкѣ Стрѣлѣчїта Ноартѣ шї Кѣртеа Рѣсеаскѣ аї гѣсїт де неапѣратѣ тревѣнѣдѣ а се днделнїнї поменїтеле маї сѣс Хатї-шерїфѣрї де ла аял 1802 кѣ днпозїціле че с'аї трекут дн алѣтѣратѣлѣ пе лѣнѣгѣ ачееа осевїт Акт, днкеїат декѣтре Пленїпотендїї амбелор пѣрѣдї. Ачест Акт се ва овшїтї шї се ва сокотї о парте де о потрївѣ пѣтере авнд кѣ челедалте днѣтрѣ-ачестѣ Конвендіе.“

Пентрѣ каре сѣжрїнїт с'а алѣтѣвїт шї с'а днѣтрїгї ачест осевїт Акт кѣ їскѣлїзрїле шї печенділе Ноастрѣ шї а Пленїпотендїлор Стрѣлѣчїтеї Пордї. Акерман, 1826 Септемѣрїе 25.

Іскѣлїдї: Графѣл М. Воронѣов (л. п.)
Рївопїер (л. п.)

Дренѣ ачееа Днперѣтеаска Ноастрѣ Мѣрїре дѣне атѣрѣнѣтѣ черчетаре а поменїтѣлѣї маї сѣс осевїт Акт, л'ам реднѣтрїгїт шї ратїфікат, ка пе зпѣл че прнѣтрѣачееа гѣсїм де кѣвїнѣдѣ, аї реднѣтрї шї ратїфіка днѣтрѣ тоатѣ а лѣї днїндере, Фѣгѣдїндѣ-Не прн Днперѣтеаска Ноастрѣ Кѣвѣлѣт пентрѣ Ної шї Мотшенїгорїї Нонїтрї, кѣ тоате кѣте с'аї леївїт днѣтрѣачест осевїт Акт вор фї пѣзїте шї днделнїнїте де Ної нестрѣмѣтат. Деї спре днкредіпдаре ам їскѣлїт ачееа ратїфікаціе кѣ днсснїтї тѣла Ноастрѣ, шї ам порѣнїт сѣ о днѣтрѣаскѣ кѣ Днперѣтеаска Ноастрѣ печете. С'а дат дн Сант-Петерсѣвѣрѣ 14. Октомѣрїе 1826 ла днѣлїл аї ал Днперѣдїеї Ноастрѣ.

Орїціналѣ есте їскѣлїт де днсснїтї тѣла а Днперѣтештїї Сале Мѣрїрї аша:

Нїколае.

А конѣрасїнат: Секретарѣл Статѣлѣї, Графѣл Неселрод.

ПРОГРАМА

днѣвѣдѣтѣрїлор дн пенсіонатѣл домѣнск че се дїрїце де Доамна Полковнїї че аса Іаковсон.

(Вѣзї Gazeta Nr. 89, рѣврїка: „Дара Ротѣнеаскѣ шї Молдавіа.)

Апѣл I.

Лїмѣва ротѣнѣ: 1. Чїтїре шї скрїере. 2. Днѣвѣдѣтѣрѣ пе дн афарѣ а рѣгѣчїкїлор. 3. Де-прїндере ла скрїереа шї ла днсснїпареа пѣтерїлор арїтметїче.

Лїмѣва франѣезѣ: 1. Чїтїре шї скрїере. 2. Версїї шї теме орале де мїчї фрасе. 3. Речїтації де фавѣле шї їсторїоаре. 4. Конверсаціе шї дїалогрї.

Лїмѣва ѣрманѣ: 1. Конверсації.
Стѣдїї де арте шї гѣст: Калїграфїе. Лѣкрѣ де тѣлѣ. Мѣсїкѣ вокалѣ.

Апѣл II.

Лїмѣва ротѣнѣ: 1. Чїтїре пе естракте днї сѣжнїта Скрїнѣтрѣ. 2. Ёсторїа сѣ, Тестаментѣлѣ

векѣ. 3. Принципѣри де дѣтермине шѣ калкъл дѣн гѣнд. 4. Грѣматикъ партеа дѣтѣя.

Лѣмва французъ; Ка шѣ дѣ анал дѣтѣя. Дар пентрѣ версѣи шѣ Теме се вор лѣн фрасе маѣ дѣтѣнсе; шѣ пентрѣ дѣвѣдѣтѣра практикъ а ортографѣе, се вор дѣкта фрасе пе тавлоѣ.

Лѣмва дѣрманъ: 1. Чѣтѣре шѣ скѣрѣе. 2. Версѣи темѣ орале де мѣнѣ фрасе. 3. Речѣтадѣи де фавѣде шѣ исторѣоаре. 4. Конверсацѣе шѣ дѣialogѣрѣ.

Стѣдѣи де арте шѣ гѣст: Калѣиграфѣе дѣнъ модел шѣ дѣктандо. Мѣсѣкъ вокалъ. Дѣкрѣ де мѣнъ. Дандѣ.

А п ъ л III.

Лѣмва ромѣнъ: 1. Исторѣа сѣжитъ: тѣстатемѣтѣл поѣ. 2. Грѣматикъ: репетѣцѣа пѣрѣдѣ дѣтѣя шѣ аналѣсѣ граматѣкалъ. 3. Арѣтметѣка: чѣле патрѣ дѣкрѣрѣ. 4. Лекѣтѣрѣ шѣ речѣтадѣи де вѣкѣдѣи аѣесе дѣн просѣ шѣ дѣн версѣрѣ.

Лѣмва французъ: 1. Грѣматикъ партеа дѣтѣя. 2. Темѣ орале шѣ скѣрѣе. Версѣи. 3. Речѣтадѣи де вѣкѣдѣи аѣесе, вросѣ шѣ версѣрѣ. 4. Мѣтологѣа.

Лѣмва дѣрманъ: 1. Грѣматикъ партеа I-a. 2. Темѣ орале шѣ скѣрѣе шѣ версѣи. 3. Речѣтадѣи де вѣкѣдѣи аѣесе, просѣ шѣ версѣрѣ.

Стѣдѣи де арте шѣ гѣст: Калѣиграфѣе. Де-сѣмѣнѣ де трѣсѣрѣле кѣнѣрѣлор. Мѣсѣкъ вокалъ шѣ инструмѣнталъ. Дѣкрѣ де мѣнъ. Дандѣ.

А п ъ л IV.

Лѣмва ромѣнъ: 1. Грѣматѣка: сѣнтакѣсѣ. 2. Арѣтметѣк: пѣтерѣле комплексѣ, фразѣцѣе ор-дѣнарѣ шѣ зѣчѣталѣ шѣ рекапѣтѣлѣцѣа чѣлор патрѣ дѣкрѣрѣ. 3. Катѣхѣстѣсѣ. 4. Цѣографѣа: Еврѣона.

Лѣмва французъ: 1. Грѣматѣка: аналѣса граматѣкалъ. 2. Темѣ орале шѣ скѣрѣе версѣи. 3. Лекѣтѣрѣ пе авторѣ классѣцѣи кѣ есплѣкацѣе; шѣ речѣтадѣи де вѣкѣдѣи аѣесе. 4. Прѣскѣртѣаре де истѣорѣа веке.

Лѣмва дѣрманъ: 1. Грѣматѣка: аналѣсѣ граматѣкалъ. 2. Темѣ орале шѣ скѣрѣе. Версѣи. 3. Лекѣтѣрѣ пе авторѣ классѣцѣи кѣ есплѣкацѣе шѣ речѣтадѣи де вѣкѣдѣи аѣесе. 4. Истѣорѣа натѣрѣалъ: Зоологѣа.

Стѣдѣи де арте шѣ гѣст: Калѣиграфѣе. Де-сѣмѣнѣ де трѣсѣрѣле шѣ зѣврѣле фѣгѣрѣлор. Мѣсѣкъ вокалъ шѣ инструмѣнталъ. Дѣкрѣ де мѣнъ. Дандѣ.

А п ъ л V.

1. Морала релѣцѣи. 2. Лекѣтѣрѣ де вѣкѣдѣи а-

лѣсе кѣ аналѣсѣ лѣцѣкѣ. Компѣсѣцѣи де парѣцѣи, скѣрѣсорѣ шѣ алѣтеле. 2. Арѣтметѣка: рѣгѣла де трѣи шѣ чѣа де товѣрѣнѣе. 4. Цѣографѣа: Асѣа, Аѣфрика, Аѣмерѣка, шѣ Оѣсеанѣа. 5. Истѣорѣа дѣтрѣи Ромѣнѣшѣи.

Лѣмва французъ: 1. Сѣнтакѣса. 2. Темѣ шѣ версѣи. 3. Истѣорѣа медиѣамъ. 4. Компѣсѣцѣи. 5. Речѣтадѣи де вѣкѣдѣи аѣесе, шѣ лекѣтѣрѣ кѣ есплѣка-цѣе пе авторѣ классѣцѣи.

Лѣмва дѣрманъ: 1. Сѣнтакѣса. 2. Темѣ шѣ версѣи. 3. Компѣсѣцѣи. 4. Речѣтадѣи де вѣкѣдѣи аѣесе шѣ лекѣтѣрѣ кѣ есплѣкацѣе де авторѣ классѣцѣи. 5. Истѣорѣа натѣрѣалъ, котѣнѣка.

Стѣдѣи де арте шѣ гѣст: Де-сѣмѣнѣ де пѣисѣцѣи. Мѣсѣкъ инструмѣнталъ шѣ вокалъ. Дѣкрѣ де мѣнъ. Дандѣ.

А п ъ л VI.

Лѣмва ромѣнъ: 1. Тѣжѣкѣл Евангѣлѣи. 2. Компѣсѣцѣи. 3. Цѣографѣа фѣсѣкѣ шѣ космографѣа. 4. Елѣментѣе де фѣсѣкѣ. 5. Елѣментѣе де геометрѣе.

Лѣмва французъ: 1. Компѣсѣцѣи. 2. Лекѣтѣрѣ пе деосѣцѣи авторѣ классѣцѣи кѣ аналѣсѣ лѣ-цѣкѣ. 3. Истѣорѣа модерѣнъ. 4. Елѣментѣе де лѣте ратѣрѣ.

Лѣмва дѣрманъ: 1. Лекѣтѣрѣ пе деосѣцѣи авторѣ кѣ аналѣсѣ лѣцѣкѣ. 2. Версѣи шѣ темѣ. 3. Истѣорѣа натѣрѣалъ: минѣралогѣа. 4. Дѣн истѣорѣа цѣенѣралъ: Мѣтерѣле вѣртѣсѣе.

Стѣдѣи де арте шѣ гѣст: Де-сѣмѣнѣ дѣнарѣ. Мѣсѣкъ вокалъ шѣ инструмѣнталъ. Дѣкрѣ де мѣнъ. Дандѣ.

Се вор да фѣтелор поцѣи асѣпра економѣи до-месѣцѣе, адѣкѣ вѣкѣтѣрѣа шѣ алѣтеле.

Дѣкрѣа де мѣнъ ва аѣеа де скоп пѣнѣциѣл а дѣвѣдѣа пе фѣте копѣекѣцѣа дѣкрѣрѣлор пѣчѣсѣсарѣи дѣотрѣн тѣнацѣи.

Платѣа есте де 60 галѣвѣнѣ пе ан. Пе лѣнѣгѣ ачѣста пѣрѣнѣцѣи вор пѣлѣгѣи 2 галѣвѣнѣ пе ан, пѣнѣтрѣ мѣсѣка инструмѣнталъ, шѣ 2 галѣвѣнѣ пѣнѣтрѣ хѣртѣе шѣ алѣте трѣвѣнѣчоѣсе ла скѣрѣсѣ.

Сѣвскѣрѣшѣи: Н Поѣнарѣ. С. Во-зиѣанъ.

(Маѣ пѣгѣтем вѣдѣ дѣн програмѣа ачѣста, кѣтѣ вѣлтѣрѣ се пѣрегѣнде шѣ дѣла зѣн пансѣон пѣнѣтрѣ партеа фѣтепѣнѣ.)

СЪВЕНІРЕ ДЕСПРЕ КЪЛЪТОРИЕ.

Дитр'о димнеаць, зі 'де притъварь,
Еъ змвлат п'о вале дн стрейнъ царь.

Дитр'зи пор де аър соареле ацеа,
Шале пондї лакрїмі дече флорї стерцеа.

Нъ стерцеа ел днсь лакрїміле меле,
Анїї меї атънчї 'мі ераъ поверї греле.

Спре дескъражаре еъ днаїнтам
Шї скървїг де тоате дн моршїт кътам.

Де одагъ днсь окїї меї възвръ,
Готїчі монъменте сѣс не о тьгъръ.

Мъ ѣркаїѣ не коастъ. Ла поартъ стъгъвїѣ,
Шї о тьнъстїре дн кърте възвїѣ,

Домнеа дитр'ачесте монъменте сѣпнте
О тьчерѣ аджккъ ка чеа де мормїнте.

Спре ачесте локърї ам днаїнтам,
Шї дитр'о капель апої ам їнтрам.

Азвїѣ д'одатъ орга плънгътоаре
Дитрожд армонїї дзлчї шї рзгътоаре.

Ла ачесте кьпгърї сѣфлегъ'мі сълтъ
Ш'о роъ де лакрїмі не сїнъ'мі къръ.

Пентръ къ зн сѣфлет сдровїт де 'нтрїстаре
Се дештеаптъ джккъ д'о дзлче кьпгаре.

О фетее жъпъ, къ пър апрос
Лънгъ о Мадонъ рзга кьдъпрос.

Пале сале феце албе, гьлвїоаре
Къра дн тьчере рзоъ, лъкрїміоаре.

Еа ера зн дїцер тьгър, дзлче, вьнд,
Шї їнтра дн лъте лакрїме вьрсънд.

Пасърїле меле пз лѣ азвї джккъ,
Агжт рзгъчїзнеа дї ера аджккъ.

Че компъгїміре мїе 'мі а 'нсѣфлат
Кьт дїа рзгъчъне о ам тьрвзрат.

Шї к'о воръе вьндъ къгътанд ла сїне,
„Пентръ че вершї лакрїмі шї адїнчї сѣспїне?”

„Кьтпнд вїенїї тале 'ї семънат къ флорї;
„Пентръ тїне вїаца аре сьрвъторї;

„Апеле тьрмъръ, пасереа кьккаре,
„Шї аторъа дзлче дзлче сьрвтаре!“ —

„— Анїї меї сжнт тїнерї, дар с'аъ дитрїстат
„Ка ачеле роze каре с'аъ зскат!

„Нъ маї сжнт дн лъте плъчерї пентръ мїне,
„Шї сьржс'мі дзлче с'а стїнс дн сѣспїне.

„Астфел възвря поате ревенї;
„Днсь ал меї сѣфлет пз'ла ва 'отїнерї.

„Астфел не о флоаре че се вестеженте
„Поате кьдеа роа, дар п'о 'нвеселеште.

„Стеаоа вїенїї меле не порї а трекът:
„Фамїліе, царъ, еъ тот ам пердът!“ —

Маї дн тоатъ лътеа ам кьлъторїт,
Дар чел дїцер дзлче пз л'ам ре'нгланїт;

Днсь еа адесеа дн комъс'мі апаре
Къ ачеле воръе плїне де 'нтрїстаре:

„Стеаоа вїенїї меле не порї а трекът:
„Фамїліе, царъ, еъ тот ам пердът!“

КЪНТЕКЪ.

Дитр'ачеастъ дзтврьвїоаръ
Че дн чеаць с'а 'нвлїт,
Нъ кьноаштецї о кьсчїоаръ
Къ колоане де гранїт?

Аколо, мїстерїоасъ,
Не валконъ'ї де порфїр,
Мъ аштеаптъ-а теа фрзтоасъ
Къ косїдїле де фїр.

D. Вол.